

PUČKA ŠKOLA U PREKU (1842 - 1918)

ROBERT BACALJA
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Science and Arts in Zadar

UDK/UDC:37.014
Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper

Primljeno:1993 - 12 - 21
Received :

U tekstu autor prikazuje poslove oko utemeljenja, djelovanje učitelja i utjecaj pučke škole na život u Preku. Prvi učitelji u preku bili su franjevci sa Školjića. U periodu od 1797. do 1842. (kada je utemeljena škola u Preku) izmjenilo se više država i uprava, i svi nastoje aktivirati škole po selima zadarskog područja. Svoj plan o podizanju pučke nastave Francuzi za svoje kratke vladavine nisu uspjeli ostvariti, pa tako škola u Preku, iako 1810. planom predviđena, nije uspjela zaživjeti. Uspijeva to Austrijancima, ali ne onakvim tempom kojim su to bili predviđjeli. Pored jednorazredne niže početne muške škole, u Preku od 1880. djeluje i jednorazredna ženska škola. Od 1894. te dvije škole nastavljaju kao jedna - trirazredna mješovita pučka učionica (škola). U jednom periodu škole u Preku slab je odaziv učenika, no jedan je od glavnih razloga talijanski jezik kao nastavni jezik, te potreba roditelja da im djeca pomažu u njihovim poslovima. Veliki problem škole u ovom periodu je i prostor. Uglavnom je škola smještena u prostorijama privatnih kuća koje su bile prilagođene u ovu svrhu. Djelovanje pučke škole u Preku već u sedamdesetim i osamdesetim godinama 19. stoljeća daje rezultate. Upravo tih se godina učenici prve generacije (1842/43) pojavljuju kao članovi Mjesnog školskog vijeća, a 1894. jedan od đaka prve generacije postaje prvim predsjednikom Hrvatske čitaonice u Preku. Početkom dvadesetog stoljeća veći broj učenika nastavlja daljnje školovanje.

Preko je u vremenu koje je prethodilo pokretanju škole živjelo životom sličnih malih otočkih mjesta: "Žitelji Preka bijahu gotovo 100% težaci. Obradivahu zemlju razbacanu po njihovu otoku, a po susjednim otocima od Rave do Vlašića na Pagu. Na kopnu pak imali su svoje zemlje na dugom potezu od Filipjakova i Škabrnja na jugu do Privlake na sjeverozapadu.

Ta zemlja bijaše najvećim dijelom vlasništvo plemićkih obitelji iz Zadra, ili različitih crkvenih ustanova, nadbiskupije, samostana i kaptola." ¹ Pedesetak godina uoči pokretanja škole (1842), izmijenilo se više država i uprava na ovim prostorima. Nakon mletačke vlasti dolaze Austrijanci, pa zakratko Francuzi, te ponovo Austrijanci koji ostaju čitavo stoljeće - do 1918. ² Sve te promjene u političkom i upravnom sustavu djelovale su na život mještana, te napokon i na pokretanje pučke škole u Preku 1842. godine. Svi vlastodršci do te 1842. ³ godine nastoje podići školstvo u Dalmaciji, pa tako i školu u Preku. No bilo je u Preku i prije te navedene godine drukčijih oblika školovanja.

Na otočiću Galevcu (Školjiću) prekoputa Preka u samostanu Franjevača Trećoredaca glagoljaša koji tamo djeluju od 1448. podučavao se puk osnovama čitanja i pisanja. Franjevci koji su uvijek živjeli s "malim pukom", brinući se o svom podmlatku uzimaju i ponekog "vanjskog đaka". Pišući o školskim prilikama u knjizi *Školovanje u Provinciji ...* fra Nikola Gregov navodi: "Prema tome, čini se da je u drugoj polovici 17. stoljeća u Zadru ili Školjiću postojala zajednička škola za više đaka".⁴ Predani franjevački rad na podizanju školstva seže i dalje u povijest, pa se spominju još u "15. stoljeću kao glagoljaški učitelji."⁵ I biskup Josip Marcelić piše u prilog tome: "Još ih ima i danas koji pjevaju sv. misu u crkvi i koji bistro čitaju glagoljicu i između kojih moj vodič Matulo i dobri Grgo sakristian (remeta), ostaci stare škole."⁶

Dolaskom Francuza i uspostavljanjem Ilirskih pokrajina 1809-1813, vlada je odlučila da "budu ustanovljene osnovne škole za mušku i žensku djecu u svim općinama, u kojima postoje uvjeti, i da sve škole imaju biti uzdržavane od općinskih vlasti na teret budžeta, koji su ovim općinama imali biti odobreni za buduću organizaciju škola."⁷

Teritorijalni pukovnik Carponese predložio je intendentu Bergerie da u kolovozu 1810. aktivira sljedeće osnovne škole: u Tkonu (393 stanovnika), u selu Pašmanu sa samostanom (482 stanovnika), u Kukljici (530 stanovnika), gdje je našao raskalašenu omladinu; na otočiću sv. Pavla škola se može povjeriti tamošnjim fratrima, a služit će se sela Preko (512 stanovnika), Poljana (215 stanovnika), Sutomišćica (457 stanovnika) (...) Francuska vlast je 1813. godine namjeravala podijeliti Dalmaciju na nove općine, kako bi mogla uzdržavati škole, ali ratni događaji nisu dopustili pa je na taj način malo učinjeno za podizanje skoro propalog pučkog školstva."⁸

I one škole koje su se u tom razdoblju bile "aktivirale" su zatvorene. U podizanju i organizaciji pučkih škola Francuzi zbog činjenice kratkog boravka u ovim stranama

¹ M a z i ć 1976; 27.

² Taj period ispunjavaju poslije propasti Mletačke republike 1797. najprije Austrijanci (1797-1806), pa Francuzi (1806-1813), te opet Austrijanci od 1814.

³ "Dandolo je nastojao oko podizanja počkog školstva da bi pomoću škole prosvjećivao narod, ali u isto vrijeme da bi ga i odnarođivao. Tako se u javnoj nastavi nije učio hrvatski jezik. Tekstovi su bili pisani talijenskim jezikom." B e z i n a 1987: 13.

⁴ G r e g o v 1990: 13.

⁵ M a š t r o v i ć 1954: 6.

⁶ J. M. (M a r c e l i ć) 1924: 57.

⁷ Z a n i n o v i ć 1956: 127.

⁸ Z a n i n o v i ć 1956: 127

nisu napravili mnogo, jer su i stigli u jednu prilično zapuštenu sredinu. Iako se škola u Preku našla u ovom planu Francuza, nije uspjela zaživjeti za njihove vladavine.

Ponovnim dolaskom Austrijanaca otpočinje novo razdoblje u staranju za školstvo. Početkom 1814. traže se i dobivaju izvješća o stanju školstva u Dalmaciji s intencijom da se to zatečeno stanje popravi. Prvi posao na oživljavanju školstva povjeren je novoimenovanom nadzorniku Ivanu Kreljanoviću-Albinoniju, inače poznatom javnom i kulturnom radniku.

Osim te značajne godine kada su se promijenili pogledi na pučku prosvjetu, značajna je za školstvo u Dalmaciji još jedna godina, ujedno i za buduću školu u Preku. Upravo 1819, kako navodi Stroll, Vlada dalmatinska "bijaše podnijela na odobrenje Pravilnik "Regolamneto per le Scuole Elementari della Provincia di tutta la Dalmazia."⁹ Taj Pravilnik je donosio nacrt po kojemu se trebalo ustanoviti nekoliko vrsta početnih škola - niže početne škole, više početne škole s 3 ili 4 razreda te tehničke početne škole. Niže su se osnivale za poduku sve djece. Prema tomu Pravilniku u svakoj se župi trebala ustanoviti jedna niža početna škola. Predmeti koji su predviđeni za učenje u tim nižim školama su bili sljedeći: počeci katoličke vjere; čitanje; računstvo; savnjivanje mjera, uteza i novca, što su porabi; prva pravila da se uredno izraze svoje misli pismeno. Dvorsko povjereništvo nema ništa protiv da se niže početne škole ustanove u svakom mjestu gdje je "pretura" i u svim drugim većim mjestima, ali uz ogradu da se ne ide k tomu stihijski, jer treba najprije stvoriti dobar učiteljski kadar. To isto Povjereništvo nije odobrilo ponuđeni Pravilnik u potpunosti već je neke stvari ispravilo te ga je preuređenog tiskalo 1823, nazvavši ga "Regolamento ed Istruzioni per l' attivazione delle Scuole elementari nella Dalmazia". Ispravak je učinjen utoliko da su isključene tehničke početne škole te se početne škole dijele u "niže i više, jedne i druge imaju služiti samo poučavanju muške i ženske djece."¹⁰ Pored tih predloženo je ustanovljenje svetačko-nedjeljne škole "koje će biti dužna pohađati djeca od 12. do navršene 15. godine života."¹¹ Taj veliki posao koji je započet dvadesetih godina 19. stoljeća nije išao brzim tempom sve do četrdesetih godina kada se osniva i jednorazredna muška niža početna škola u Preku. Upravo zbog činjenice da je izdržavanje škola dano općinama koje su bile siromašne. U nedostatku novca nisu mogle plaćati učitelje, niti uzeti u najam prostorije za izvođenje nastave kako je običaj sve do pred kraj 19. stoljeća.

Školske godine 1842/43. u Pokrajini je tek 60 škola. nakon toga broj škola raste nesrazmjerno prema prijašnjim godinama, tako da je šk. god. 1845/46 bilo u Dalmaciji 151 škola (od Raba do Kotora).

Dokument koji govori o pokretanju škole u Preku jest odobrenje Ordinarijata iz Zadra kojim se odobrava predviđeno mjesto za otvaranje nove početne škole u Preku s učiteljem Bernardom Dančevićem i ravnateljem, župnikom Vidom Dunatovim, s nadnevkom od 11. svibnja 1842. Uz to je priložena i zakletva prvog učitelja Bernarda Dančevića nadnevkom "4. marča 1842. On počinje tu zakletvu slijedećim riječima: "Ja doljepotpisani Bernard Dančević sin Ivana iz Jelse, otok Hvar ("Isola di Lesina") imenovan učiteljem niže početne škole u Preku, zadarski kanton" (...) "¹²

⁹ Stroll 1900: 16.

¹⁰ Stroll 1900: 24.

¹¹ Stroll 1900: 24.

¹² Povijesni arhiv - Zadar 1842: 678

Kao što je bio slučaj i u ostalim župama, ravnateljstvo je bilo povjereno mjesnom župniku, Prečaninu don Vidu Dunatovu.¹³

Bernard Dančević bio je učiteljem svega godinu dana, te ga na tom mjestu 1843. zamjenjuje Ivan Dukić koji je učiteljevao do 1847. Treći učitelj u Preku je bio Nikola Trigarić (1847-50). Biskup Marčelić u navedenoj knjižici veli da ga još svi u selu tako zovu, jer je on kasnije postao Trigari - načelnik Zadra. Iza Trigarića mjesto učitelja zauzima Mate Dunatov iz Preka - od 1850 do 1857. Kasnije u pregledima škola na području Kotara Zadar navodi se njegovo ime kao učitelja i vlasnika privatne škole u Zadru. Bio je dobar učitelj, te je u svojoj školi u Zadru imao i po četrdesetak učenika godišnje. Iako je u to vrijeme nastavni jezik po školama uglavnom talijanski, on u Preku nastavu vodi i na hrvatskom jeziku.¹⁴ Učiteljsko mjesto od Dunatova preuzima Špiro Tesaloto. Učiteljevao je u Preku deset godina. Bio je skladno povezan s mjestom. Otada je hrvatski jezik nastavni u školi u Preku. Zakratko dolazi za učitelja Božo Mirković (1866-68), a u šk. god. 1868/69. nastavu započinje voditi Juraj Plančić koji je u Preku ostao do jeseni 1870, kada je premješten u Privlaku. Iz Privlake se javlja 20. studenog 1870: "dne 14. tek. miseca bi otvorena početna redovita miesna učiona (...)

Možda će to slavno učionsko vieće zamietiti da se pokasno otvorila tekuće godine učiona, ali tomu neće zamieriti pošto bude doznati da potrebito nisu bile prie i na dobru zgotovljeni, i da je potpisani uprav početkom ove učionske godine primio vrhovnu odluku premiještljenja s Prekoga za ovdje, te mu je bilo sa svim nužno vriemena za prenašanje kućnih svojih potrebiga e da se namiesti u novu postojbinu."¹⁵ Tad je iz Nina premješten u Preko Šime Božić koji ostaje svega jednu školsku godinu (1870/71). Šk. god. 1871/72. stiže iz Ugljana za učitelja Rabljanin Antun Tonsa koji također ostaje vrlo kratko. Raspored koji je on izradio nam pokazuje da je nastava u jednorazrednoj muškoj nižoj početnoj školi u Preku trajala tri godine i da su se djeca poučavala čitanju, katoličkom nauku, pisanju, talijanskom jeziku (u čitanju), "računstvu", pisanju brojeva i čitanju s gramatikom. Nastava je bila cjelodnevna (ujutro i poslije ručka). Postojala je i nedjeljna škola (tzv. scuola festivo-domenicale). Poslije mise učenici su imali sat čitanja, pola sata pisanja i pola sata matematike.

Od ostalih učitelja koji su djelovali do 1918. treba spomenuti Petra Marušića koji je učitelj od 1882 do 1890. Prije njega su učiteljevali Josip Rubčić (4 god.) i Luka Nani (3 god.). Poslije Petra dolazi u Preko Gjuro Marušić i ostaje do 1903. Treba se spomenuti i učiteljevanja Antuna Gortana (1906-1912), Antuna Govorčina (1912/13) te Krste Petrovića, koji u Preku ostaje i nakon 1918.

Prva generacija škole u Preku brojala je 31 učenika. U kasnijim izvješćima školskih nadzornika broj učenika je promjenljiv. U izvješću nadzornika Ivana Jelića iz 1870. doznajemo da je te školske godine školu pohađalo u tri odsjeka svega 18 učenika od 80 koji su bili obvezatni polaziti školu. Krajem stoljeća uvelike se povećao broj djece, pa u dopisu upućenom Kotarskom školskom vijeću, od 10. listopada 1898. stoji

¹³ Od 1840. crkva u potpunosti drži upravu škola u svojim rukama i njezina prava traje do 1870. godine. Tada državna vlast polako preuzima od Crkve upravu nad školstvom i drži je u svojim rukama do 1918." B e z i n a 1987: 44

¹⁴ Jedan od ključnih razloga nedovoljnog interesa za školu u početnom razdoblju njenog djelovanja je i talijanski jezik kao nastavni. Inače je tek od 1880. u pučkim školama u Dalmaciji nastavni jezik hrvatski osim u tri talijanske škole (2 u Splitu i 1 u Zadru) i jedne njemačke u Zadru.

¹⁵ P o v i j e s n i a r h i v - Z a d a r 1870: 1

da samo u prvom razredu imade 52 učenika, u drugom 71 i u trećem⁶⁸ što iznosi ukupno 191. Sva djeca su bila obavezna pohađati školu od navršene šeste do dvanaeste godine. Podatak vezan za 1870. godinu svjedoči da je ponekad bilo i slabog odaziva učenika.

Uzroci nepohađanja u jednom periodu škole u Preku su različiti.¹⁶ Prvi jest slabi materijalni položaj obitelji, zatim česte zaraze koje su se pojavljivale u zimskim mjesecima. Posebni "problem" su bila djeca od 11 do 12 godina koja ne pohađaju školu dobro i redovito kao ona u prvim godinama školovanja, kako se veli u jednom izvješću: "s ekonomičnih razdoblja, pošto djeca u ovim godinama prilično su odrasla, te mogu biti već od koristi roditeljima u njihovim poslovima, koji ih drže kod kuće radije nego ih šalju u školu."¹⁷ Nepohađanje škole nije samo problem Preka, jer i veće sredine imaju poteškoća sa slabim odazivom đaka. Pokrajinsko školsko vijeće dostavlja odluku preko Kotarskog školskog vijeća da se stanje u Pagu popravi: "1. Da se preporuča tomu školskom vijeću da ono svim mogućim sredstvima nastoji da pohađanje u Pučkih učionah bude svedeno do normalnosti (...) Zadar, 15. svibnja 1880."¹⁸ Protiv nepohađanja obavezne škole školske vlasti se bore oštrim globama, koje ako kažnjeni roditelj ne uzmogne platiti u novcu, plati zapljenom osobnih stvari. U nekim slučajevima školske vlasti shvaćaju i niz objektivnih okolnosti učenika. U dopisu c/k Kotarskog školskog vijeća od 10. travnja 1880 stoji "Obzirom na gladnu godinu, koja je zavladala po svim selima ovog Kotara, pišuće nije udarilo nikakve globe za zanemareno pohađanje ni kroz ovaj drugi tromjeseć. Sudeći po izvješćim mjestnih vieća i drugim vjerodostojnim vijestima pohađanje koje je bilo što s glada, što s golotinje, bosotinje i čiče zime prilično palo u prošlu zimu, rek bi da je od nekoliko dana ponešto oživjelo."¹⁹ Pred kraj ovog dugog razdoblja škole u Preku, generacija 1916/1917, iako ratna, jedna je od najbrojnijih. Te je godine 63 učenika krenulo u prvi razred. Još jedna činjenica utječe na broj učenika škole u Preku, a i sve primorske sredine imaju isti problem. Upravo početkom stoljeća započinje trend iseljavanja iz Dalmacije. Gotovo svaku generaciju škole u Preku, od tog vremena napustilo je više učenika čiji su roditelji iselili izvan Preka, većinom u prekomorske zemlje. Početkom stoljeća, vidljivo je iz matica, mnogi učenici nastavljaju svoje školovanje u novopokrenutoj Nižoj gimnaziji na Školjčiću.

Uz mušku školu, od 1880. djeluje u Preku i ženska škola, iako deset godina ranije iz spomenutog izvješća nadzornika Jelića čitamo o potrebi uvođenja ženske škole. Nadzornik Jelić piše da je 22. lipnja 1870. zatekao sljedeće stanje u Preku "mjestu su 1135 duša." Muške djece od 6 do 14 godina 80 i 80 djevojčica iste dobi. Zaključuje prema broju obaveznih učenika da je Preku potrebna pored muške i ženska škola. Dalje piše da su žene u mjestu okupirane poslom oko "bjankarije" (za grad). Zbog ovog posla važno je da znaju čitati, pisati i računati. Obrazovanjem i odgojem žena postići će se sigurnost da će buduće generacije postati moralnije, kulturnije i buduće majke s velikim utjecajem kada rode svoje sinove (djecu). Deset godina nakon ovog izvješća zaživjet će ženska škola u Preku, uza sve otpore i objektivne okolnosti materijalne i prostorne naravi. Dvije škole, muška i ženska djelovat će u Preku

¹⁶ U prvim desetljećima škole to je navedeno prethodno - talijanski jezik kao nastavni jezik.

¹⁷ P o v i j e s n i a r h i v - Z a d a r 1880: 18

¹⁸ P o v i j e s n i a r h i v - Z a d a r 1880: 18

¹⁹ P o v i j e s n i a r h i v - Z a d a r 1880: 18

paralelno sve do sredine devetnaestog stoljeća otkada će krenuti zajedno kao trirazredna mješovita pučka učionica (škola).

Do 1894. škola u Preku (ni muška ni ženska) nisu imale vlastiti prostor za izvođenje nastave. Uglavnom su djelovale u unajmljenim prostorima obiteljskih kuća, koje bi vlasnici prilagodili u tu svrhu.²⁰ Jedno vrijeme je smještena i u bratskoj (crkvenoj) kući. Radilo se većinom o neprikladnim prostorima, u kojima su teško boravili i učenici i učitelji.²¹ Tako se spominje da je u početku sedamdesetih godina devetnaestog stoljeća škola djelovala u kući u kojoj je u prizemlju bila gostionica, ili pak jedan od prostora u kojem je škola kasnije smještena (kuća Gregovih) jest u razini zemlje pa svaka veća kiša napuni učionicu blatom i vodom. Jedan od kasnijih prostora navodi se kao neprikladan jer se čuje buka iz radionica obližnjih postolara. Navedene 1894. godine dovršena je i useljena zgrada Podvršinom Mate Soša i otad škola u Preku započinje nov život. No, i to se pomiješće početkom 20. stoljeća pokazalo nedostatnim za potrebe nastave, pa se pojedini razredi smještaju u obližnje kuće.

Djelovanje škole u Preku iz temelja je promijenilo život prečana. Uz početne probleme i poteškoće, postigao se napredak u svim segmentima življenja. Jedan veći dio prečana usmjerio se u svećenike, drugi se uputili u trgovinu, mornarska zvanja te obrt. Blagotvoran utjecaj pučke škole u Preku osjeća se već u 19. stoljeću. Jedan od prvih učenika iz one generacije 1842/43. u osamdesetim godinama je član Mjesnog školskog vijeća. Ivo Sorić, također učenik prve generacije postaje 1894. predsjednikom Hrvatske čitaonice u Preku. Posebnom pozornošću valja vrednovati rad učitelja početkom dvadesetog stoljeća kada oni jedan dio svojih učenika usmjeravaju na daljnje školovanje, odnosno pohađanje niže gimnazije na Školjiću. Dio tih đaka nastavlja školovanje, pa poneki odlaze na studije medicine i prava. Iako dotad uglavnom težačko mjesto, struktura zanimanja stanovnika Preka početkom se stoljeća mijenja i zato veliku zaslugu ima djelovanje pučke škole u Preku.²²

20 "Nema škola u ovom kotaru koje bi potpuno odgovarale propisima za školske zgrade sadržanim u veleštovanoj ministrijalnoj naredbi za bogoštoviju i nastavu od 9. lipnja 1873. br. 4816. Većina javnih škola jest u kućama unajmljenih u privatnih osoba, koje su kuće bile urešene kako se je bolje moglo za svrhu kojoj su bile namjenjene. No, u svim onim šk. kućam nema mnogo stvari koje su neophodno potrebite za školu. Kuće pomoćnih škola jesu ponajviše tako zvane bratske ili seoske kuće, za koje se najam ne plaća, ili su smještene u samim župnim kućam." P o v i j e s n i a r h i v - Z a d a r 1880: 18

21 Unatoč neprikladnim prostorima, teško je bilo priskrbiti, zbog visokih najamnina i takve. C/k Kotarsko školsko vijeće razmatra mogućnost da se ženska pučka "učionica" u Preku zatvori od 1. svibnja 1891. do 1. svidbnja 1892. Upravo ona koja je korištena u tu svrhu, nije moguće unajmiti ubuduće poradi prevelikih zahtijeva vlasnika.

22 Tekst je u nešto sažetijem obimu kao referat iščitao prigodom obilježavanja 150-godišnjice utemeljenja škole u Preku, 23. prosinca 1992.

Literatura:

- Bezina, P. (1990), *Pučko školstvo i franjevci Provincije presvetog otkupitelja*, Split, Zbornik Kačić.
- Gregov, N. (1990), *Školstvo u provinciji franjevac trećoredaca glagoljaša*, Zagreb, Provincijalat franjevac trećoredaca.
- Marcelić, J. (1924), *Preko*, Dubrovnik, Dubrovačka Hrvatska Tiskara.
- Maštrović, Lj. (1954), *150 godina zadarske gimnazije*, Zadar.
- Mazić, B. (1976), *Svetac koji možda to nije*, Split, Samostan sv. Josipa.
- Povijesni arhiv - Zadar (1870; 1880) spisi Kotarskog školskog vijeća, sv. 1; 18
- Povijesni arhiv - Zadar (1842) spisi registrature Namjesništva, sv. 678, br. 4209: kat. VII.
- Stroll, A. (1900), *Pučko školstvo u Dalmaciji*, Zadar, Tiskara P. Jankovića.
- Zaninović, M. (1956) *Historijski pregled osnovnih škola na zadarskom području*, Učiteljska škola Zadar (1866/1956), Zadar.

Robert Bacalja : THE ELEMENTARY SCHOOL IN PREKO (1842 - 1918)

S u m m a r y

The author describes how the school was founded, the activities of its teachers and the influence the school had on life in Preko. The first teachers in Preko were the Franciscans from Školjić. The period between 1797 and 1842 (when the Preko school was founded) witnessed the rise and fall of a number of state powers and authorities all of whom sought to activate schools in the villages of the Zadar region. The French authorities, during their short-lived rule, failed to fulfill their plan of inaugurating elementary education so that the school in Preko, although a part of the 1810 plan, did not come to life. The Austrians were more successful although with a slower tempo than anticipated. From 1880 there is a one - grade beginners school for boys and one for girls in Preko. From 1884 these two schools are united into a three - grade mixed

the enrolment into the school was at one point low. Throughout this period, the school had a lot of problems with space. The school was mostly located in the rooms of private homes which were adapted from the purpose. By the 70-ies and 80-ies of the last century, the school in Preko was giving results. There were the years when the pupils of the first generation (1842/43) appear as members of the local school board while in 1894 one of the first generation pupils became the first president of the Croatian reading room in Preko. At the beginning of the twentieth century, most of the pupils tended to go on and enrol into higher education.